

Treball de redacció

Clement Pérez,
uniformes
de bomber.

Col·leccionistes, la passió oculta

text: *Moisés de Pablo*

fotos: *Quim Giró*

Què tenen en comú un enamorat dels rellotges, un maquetista de monuments catalans, un col·leccionista de sifons, un venedor de taps de corona o un entusiasta del cos de bombers? La resposta és senzilla: la passió pel col·leccionisme. Alguns dels homes i dones sotragats per aquesta follia, que només un iniciat sap comprendre i valorar, posseeixen veritables museus a l'ombra, fons que esperen un local digne per ser exposats. Coneguem-ne alguns.

Amb els col·leccionistes passa com en tantes altres facetes. Ningú diria que n'hi ha tants, i, quan preguntes una mica, te'n trobes a cabassos. Joves, vells, apassionats, tossuts, metòdics, somiadors, pacients. Amb inquietuds diferents, amb gustos *sui generis*, però amb un denominador comú: la dèria per reunir una col·lecció al voltant d'un objecte que és, alhora, una obsessió i un objectiu.

Ciment Pérez, com fer de casa un museu improvisat

La llar d'aquest figuerenc vingut de Llers és un calaix de sastre on s'acumulen, de manera aparentment anàrquica, un reguitzell d'objectes de diferents períodes i professions. D'especial rellevància és la col·lec-

ció d'uniformes de bomber. Algun dels cascs que ens ensenya tenen més de cent anys. «Uns me'ls donen, perquè la gent sap que en col·lecciono; d'altres els compro o els canvio a les fires». Té, fins i tot, un petit cotxe de bombers de tres rodes d'entre 60 i 70 anys d'antiguitat, que formava part de l'equip del servei municipal de la capital altempordanesa. Una petita joia. Però les peces ultrapassen els límits de Figueres: hi trobem cascs francesos, olotins, saragossans, madrilenys, polonesos, uniformes de forestals...

«És el resultat de cercar pertot arreu; a les fires de Banyoles, a Figueres, als Encants», explica. L'origen d'aquesta passió? Climent Pérez va ser bomber, com també va ser, durant 18 anys, voluntari de la Creu Roja. Una feina mal remunerada en el primer cas i recompensada amb propines en el segon. «Quan vaig començar, no teníem res. Avui els bombers estan molt preparats, tenen molts accessoris; i és just que en tinguin, perquè s'hi juguen la vida», diu recordant els temps difícils. Les anècdotes hi sovintegen: «Un cop, el 1974, ens van cridar de Portbou: "Però, com? Ja sou aquí? Si acabem de trucar!", ens van dir, sorpresos. "Quina rapidesa!". La veritat és que veníem d'un altre foc i ens van trobar de casualitat».

Entrem en detalls més crematístics. Un uniforme costa, de mitjana,

90 euros; un casc, el doble —«Als barrets és on es veu millor els canvis dels uniformes», apunta—. Pérez és un bon exemple de com s'aconsegueixen noves peces en aquest món: per compra, per donació i per intercanvi. Però no té gaire bon concepte de les fires: «No te'n pots refiar. Si els venedors veuen que t'interessa molt un objecte que val 90, el posen a 180. Has de fer que no se't noti. Si et coneixen, o et veuen venir, ja l'has vessada. Es paguen 90 euros per un rellotge. Estan bojós!»

La seva altra dèria és, com hem dit, la Creu Roja, una organització de la qual té des de material fins a utilitatge. En destaca una bicicleta amb llitera. Però el seu fort són els uniformes del cos humanitari, en què es poden llegir les batzegades de la política i el pas del temps, l'evolució social. Així, els vestits més antics denoten l'origen militar de l'organització, subratllats, a la postguerra, per les botes de munta, la gorra d'infanteria i l'escut de l'àguila feixista, al cinyell. També hi trobem el tradicional uniforme verd, amb un cinturó de roba, la creu rodona i les espatlleres blanques, amb sobremitjons també blancs, un conjunt que, en opinió de Climent Pérez «es confonia amb la guàrdia civil i feia que la gent ens parés per preguntar-nos coses». El color caqui de l'uniforme de festes es reservava per a la diada de la bandereta, les curses de

Clement Pérez va ser bomber i voluntari de la Creu Roja abans de col·leccionar uniformes de bomber

braus —«Hi entrava gratis», somriu— i les Fires de la Santa Creu.

Per si això fos poc, la col·lecció inclou material relacionat amb el ferrocarril, des de gorres de revisor a uniformes de la Renfe, passant per trens de joguina, uniformes dels grisos del 1974-75, càmeres fotogràfiques, extintors antics, broques de mànegues... La llista és inacabable: gorres de la Guàrdia Civil, una d'un segle d'antiguitat; una altra del servei municipal de Figueres, de 140 anys... Els objectes recopilats per Pérez són una manera de recordar el passat, les proves d'allò que té molt present a la seva vida o les vocacions que no ha pogut fer realitat i els somnis que encara acaricia. Després que visitem casa seva, en tornar en cotxe cap a la Rambla, és el primer de tots tres a distingir el fum d'un petit incendi als afores de Figueres. «Coses de l'ofici», comenta, davant la nostra mirada bocabadada. El figuerenc du l'esperit de les organitzacions humanitàries en el disc dur de la història familiar: Julio, el pare, formava part de la Creu Roja local els anys 40; Manel era bomber; els altres, voluntaris de l'organització humanitària, Pepito, Àngel, Julio, Enric... «Sobretot, parla dels antics companys de feina», em diu, «no surten mai enlloc». Són gent com Quimet Horms, MÀximo, Manuel Rueda, Àngel Alvarato, Antonio Ballesta, pare i fill, i molts altres que mereixen ser recordats.

Can Pere, el celler de les sorpreses

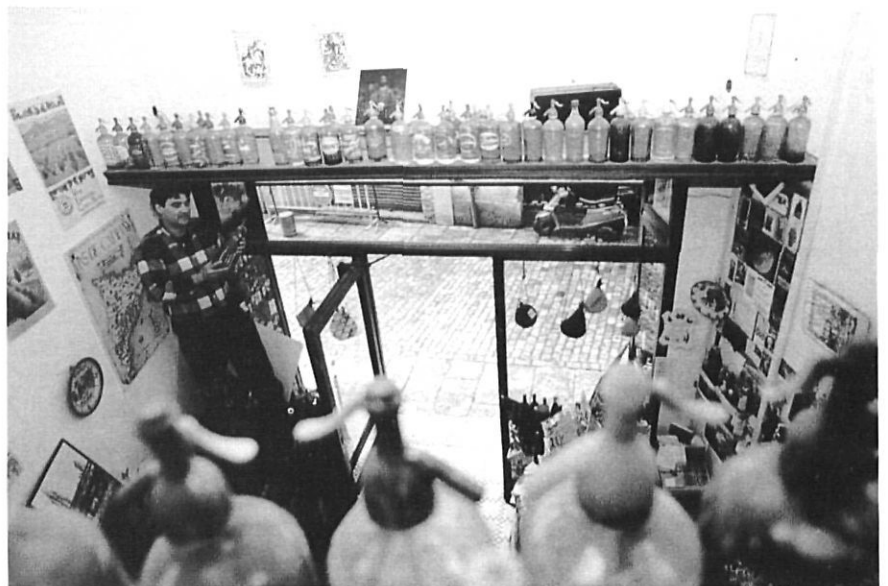
El celler de Pere Quevedo, un gironí de mirada amable i gest tranquil, és un refugi. Per diverses raons. Entre aquestes quatre parets, a tocar de la plaça de l'Oli, pots fer-la petar, no hi ha caixeres amargades pel sou (el client no en té la culpa, del neocapitalisme que patim, penso). Sempre hi ha lloc per a la conversa i la reflexió. El local sembla una escullera on recalen tant els joves modernets com els mestres d'anglès (una espècie a l'alça), els estudiants com les senyores grans, els nouvinguts com les famílies amb més solera del Barri Vell. En aquest paisatge d'aromes i vins de batalla, de bótes i ampolles de qualitat, en aquest altar del raïm premsat que els grecs ens

van portar per enlairar la imaginació, les festes i la religió (no és casualitat que els catòlics hagin integrat el vi en el ritus litúrgic), només els assidus saben que, pel mateix preu, també poden contemplar una petita col·lecció de sifons. Un conjunt fet pel boca a orella. «La gent sap que els col·lecciono i quan fan neteja a casa seva, o a casa dels avis, a pagès, i hi troben un sífó antic, me'l porten. Així saben que no es perd i el poden veure quan vénen», explica.

Uns 140 sifons formen la col·lecció. Són una part de la història local de moltes poblacions gironines, un apartat de la cultura popular gens mal conservat. «Fa uns anys, gairebé cada poble tenia una fàbrica de sifons. Avui això s'ha perdut, perquè les begudes carbòniques són industrials», comenta Quevedo. N'hi ha

Pere Quevedo, col·leccionista de sifons, regenta un celler al cor del Barri Vell de Girona

Els sifons del celler de Pere Quevedo.

Joaquim Gifreu, monuments a escala.

de Palamós, de Caldes de Malavella, de la Bisbal, de Palafrugell... L'exemplar més antic ultrapassa els cent anys; el més curiós és una peça d'una família benestant, amb una funda metàl·lica, recarregable. El seu cas demostra que hi ha col·leccionistes que ho són per conservar quelcom que s'està perdent sense remei. No donen importància a allò que fan, però la tè, i el temps ho dirà.

Joaquim Gifreu, la passió sobrevinguda

No només és col·leccionista la persona que recopila objectes. També hi ha una altra mena d'apassionats que no es tenen gaire en compte: aquells que fan reproduccions. Solen ser maquetistes que construeixen amb el material comprat a botiga. Uns pocs es fan els objectes ells mateixos. Parlem d'artesans en tota l'extensió de la paraula. Aquest és el cas de Joaquim Gifreu.

Joaquim Gifreu va començar a construir monuments a escala a l'edat de 77 anys.

Hi ha gent que, des de la infància, s'ha sentit picat pel cuc del col·leccionisme o el modelatge; Gifreu no. Aquest animós figuerenc de 79 anys va quedar-se vidu fa dos anys. La data marca l'arrencada d'una afeció que ha arribat a extrems increïbles. «La meua dona» —a qui dedica nombroses poesies, la seva altra gran passió— «ho era tot per a mi; va ser un cop molt dur», explica

amb sentiment. Per combatre la càrrega rosegant de la solitud, es va decidir a endinsar-se en un *hobby* inèdit: la construcció de monuments a escala. I no li va gens malament. Gairebé n'és un virtuós.

El seu mètode de treball és senzill. Fa fotos o pren una imatge com a model; després traça un enreixat damunt la imatge. Fa una escala i trasllada cada centímetre real a la maqueta. D'aquesta manera ha construït reproduccions de gran qualitat, com el pont romànic de Besalú, del segle XII, on cada centímetre de la maqueta equival a sis de l'original. «Vaig començar de cop. Mai havia fet res semblant al que fa un paleta. Amb ciment, nivell, i tot plegat. És una iniciativa pròpia», explica, un pèl sorprès de l'origen d'una vocació que mai hagués pensat que es podria fer realitat. «Quan veus un monument i t'agrada, et vénen ganes de reproduir-lo», confessa. Totes les peces són construïdes i exposades al jardí de la

casa unifamiliar, per a sorpresa de transeünts i veïns. N'hi ha per triar: les cigonyes dels Aiguamolls; un monument al mar i la muntanya, amb un vaixell de ferro, i la muntanya atapeïda de pastors; el pont romànic de Camprodon, a escala 1:8, una obra que va trigar tres mesos a acabar. Al principi, Gifreu treballava sis hores diàries. Ara descansa cada tres quarts. El motiu? El mal d'esquena i les prescripcions mèdiques. També ha fet dòlmens, tan comuns al nord-est empordanès, a Cantallops o Sant Quirze de Colera. «Quan vaig veure el primer, em va agradar la figura. Per reproduir-la, vaig agafar pedres de l'Albera», comenta.

L'estrella del conjunt és Santa Maria de Taüll, una església romànica del segle XII, declarada per la Unesco patrimoni de la Humanitat. Tot en aquesta construcció representa curiosament l'original. Fins al darrer detall. La verge està il·luminada. Hi ha vitralls i podem comptar-hi les 28 campanes, «igual que allà». A la gent li agrada veure-la de nit. Joaquim Gifreu té un comandament a distància i, quan fosqueja, a banda d'il·luminar el recinte sagrat, fa tocar les campanes cada hora.

Després de 35 anys com a gestor, Gifreu ha trobat un nou repte allunyat dels números i els percentatges. «M'ho passo molt bé. Ho recomano a tota la gent de la meua edat», diu, somrient. Un antídoto contra el tedi i la sensació d'inutilitat que pateix la gent jubilada.

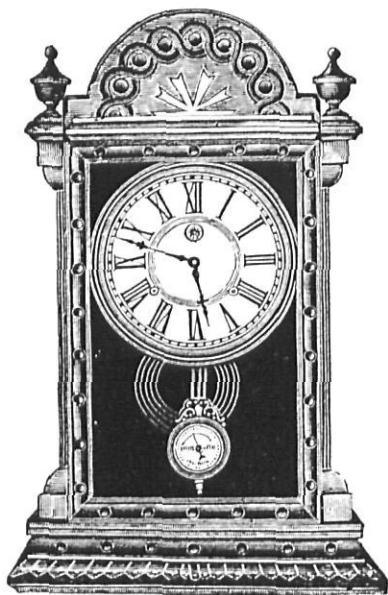
Tot i que fa reproduccions de monuments de les comarques gironines i del Principat, ha estat una mica pertot arreu: els Estats Units, Austràlia, Tailàndia, tot Europa, Capadòcia... «Tot té un fi», sentència. Potser aquesta vocació tardana l'apropa a allò que creu que és la felicitat. Així de senzill.

Martí Amiel té una col·lecció de rellotges que sembla acollir totes les hores del món.

Amiel, o el museu del temps

Entrar a la casa-museu de Martí Amiel, un local encara per obrir al públic i pendent d'unes inacabables negociacions amb l'Ajuntament, situada a la pujada del Castell de Figueres, és endinsar-se en un temps diferent. Com el personatge de Borges que apareix a *El Aleph* que, a través d'un forat, pot veure tot allò que existeix en l'univers —les persones, els animals, els accidents geogràfics i les formes vegetals—, l'edifici sembla acollir totes les hores del món, el temps de totes les eres; cadascun dels segons, minuts i hores. Les petjades de societats desaparegudes.

Hi ha rellotges de butxaca de repetició francesos de fa 200 anys, amb figures de guix; de pèndol, amb tota mena de motius ornamentals; de colomòfils, per assenyalar els processos migratoris dels coloms; de plata o de llautó; els primers japonesos digitals que van revolucionar el mercat des dels anys 60, fins i tot alguns de campana. En total, més de 1.600 peces. El resultat de prop de 40 anys de recerca, tria i de trobades casuals.

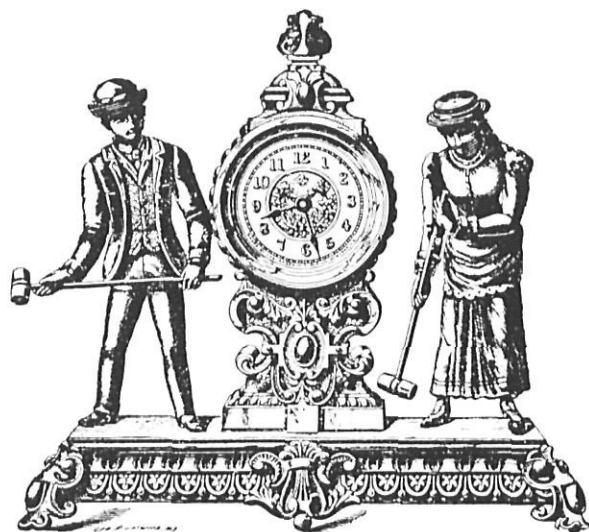
Com tants d'altres, Amiel ha recopilat des de llumins a segells, passant per bijuteria o gerros. Però, en ser rellotger, és natural que dediqués els seus esforços a aquesta col·lecció feta de temps:

«A vegades, quan veig una peça que m'agrada, em quedo mirant l'esfera. Com si fos un amant de la velocitat i tingués al meu davant un cotxe que es posés a 180 quilòmetres per hora en un moment i el motor tingués moltes vàlvules». El símil és encertadíssim. Per a un bon

col·leccionista, la seva passió és incontrolable. Gairebé malaltissa.

L'especulació i el negoci fàcil també han arribat al món de la rellotgeria. Qualsevol peça antiga té un preu que oscil·la entre els 1.562 i els 3.000 euros, xifres que el rellotger qualifica d'«exagerades i desproporcionades», que només poden pagar gent amb molts diners i una personalitat molt capritxosa.

Carles Samaniego, el boom del negoci

Samaniego pot explicar moltes anècdotes d'aquests tocats de l'ala que són els col·leccionistes. Però només en comenta un terç, una quarta part. I és que té una botiga per a col·leccionistes, a prop de l'estació d'autobusos de Figueres. El negoci és el negoci. Gent com ell demostra que la imatge dels venedors del sector és plena de tòpics. A la que et descuides, el molt murri desvia la conversa i et parla de mulates brasileres, que l'interessen més que no pas el tema que ens du a casa seva. Coses del caràcter empordanès, tocat per la tramuntana i per una *liberté* que la resta dels gironins mai va poder palpar amb la mateixa intensitat.

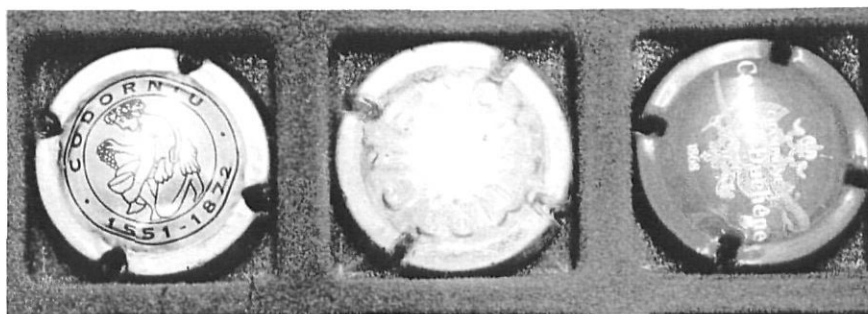
El figuerenc esmicola el clixé que diu que són gent tan antiga com allò que venen. Parlar amb ell és endinsar-se en un sector en plena efervescència. A la botiga hi ha de 5.000 a 10.000 plaques de cava, la seva major part vingudes de l'Estat espanyol, del francès o d'Itàlia. A casa nostra, l'afecció arriba amb retard: «Fa deu anys ja n'havia vist als nostres mercats, però no eren gaire buscades». Ara les cerquen pertot arreu, a botigues, a fires, entre particulars. «Abans anaven a les trobades un centenar de persones; ara es fa un aplec de col·leccionistes i se n'hi ajunten deu mil». Actualment algunes de les peces arriben a 300 euros. N'hi ha d'entallades (les més cares), d'estampades, de gravades... Des de fa quatre anys, i davant l'èxit

Carles Samaniego conserva deu mil plaques de cava, espanyoles, italianes i franceses

del producte, n'han aparegut nombrosos catàlegs. Les plaques de cooperatives, moltes ja desaparegudes, i les que tenen errors d'impressió són molt buscades. Per exemple, si en lloc de «Brut» posa «Brud», el preu s'apuja. Una tarifa que, com hem dit, va dels 1,8 euros als 300.

Més exemples. Els taps de les ampolles de vidre abans eren cosa de nens. Recordeu els jocs? Només em ve a la memòria allò acastellanat de *guá* i *reguá*. Doncs avui els compradors poden triar entre 200.000 peces diferents. Tot i això, «el gran boom són les plaques de cava. A Girona hi ha més afició, però a Figueres està molt parat», diu, amb un lleu to de queixa. I és estrany, perquè entre els col·leccionistes en general s'hi mouen calés. Força calés. «Només et diré que hi ha clients que si veuen algú a la botiga, no entren i se'n van». Això s'entén si fas un pagament de 300 euros. O no?

Els francesos, que, com en tants d'altres terrenys, ens passen la mà per la cara, són l'exemple a seguir. Tor-

nant a la gent del país, Samaniego ha conegut col·leccionistes de tota mena d'objectes: de retalls de diaris amb informacions d'accidents (no de successos de sang i fetge, sinó més aviat de tragèdies fortuïtes), d'escuradents, de taps d'ampolles de refrescos, de moneda local (que amb la Guerra Civil van tenir una expansió notòria)... Com a curiositat, «el paio que col·leccionava esqueles; i el dels pollastres». Com ho heu sentit: tota mena d'objectes relacionats amb el pollastre. D'altres tenen gustos desconcertants: «Una vegada, un home

molt seriós va agafar dues postals de la verge i un calendari amb una dona despullada», explica, amb humor. El negoci es segueix basant en la numismàtica. Les estrelles són les monedes romanes, gregues, ibèriques. També egípcies. «En tinc una de la Cleopatra», comenta. També n'hi ha de la dinastia dels Ptolomeu, del 221 al 500 abans de Crist. En destaca l'ampli mostrari de bitllets alemanys del període d'entreguerres (del 1919 al 1939), un exemple de com el paper moneda germànic va envair mig continent, gràcies a una inflació monumental provocada per les condicions humiliants del Tractat de Versalles. Només cal recordar que el Reich Bank va posar al mercat un bitllet d'un milió de marcs! «La proximitat amb la frontera va fer que molts empresaris i especuladors empordanesos i gironins fessin el seu agost o comprassin moneda alemanya i, és clar, hi perdessin calés», explica.

Aquests són alguns dels rostres d'una passió que es du en secret o es fa pública, segons el criteri i el cost de la dèria de cadascú, però que, en tot cas, exemplifica molts dels defectes, rauxes i somnis de la societat actual. A través de la possessió dels objectes del passat, ens emmirallem en el present.

Carles Samaniego a la botiga, envoltat de plaques de cava.

